

Nr 107.

Av herr **Ahlkvist** m. fl., om viss ändring av grunderna för statsbidrag till driften av centralanstalten för radioterapi i Lund.

I statsverkspropositionen, femte huvudtiteln, föreslås, att ändrade grunder för statens bidrag till driften av centralanstalten för radioterapi i Göteborg skola tillämpas från och med den 1 januari 1943. I enlighet härmed skulle staten, sedan patientavgiften och huvudmännens fastställda bidrag frånräknats, komma att svara för hela återstående dagkostnaden intill ett belopp av 3 kronor och hälften av dagkostnaden därutöver intill ett belopp av 2 kronor.

Beträffande anstalten för radioterapi i Lund föreslås däremot ingen ändring av grunderna för statsbidraget, utan detta skulle liksom hittills vara begränsat till 2 kr. 50 öre per dag och patient. I sitt yttrande i ärendet framhöll emellertid statskontoret, att frågan om ändring av statsbidragsgrunderna icke borde upptagas till prövning endast för anstalten i Göteborg, utan en eventuell omprövning av dessa grunder borde komma till stånd i ett sammanhang för båda anstalterna. Departementschefen omnämner, att förhandlingar sedan någon tid påginge angående fördelningen av kostnaderna för Lundaanstalten, men att denna omständighet icke syntes utgöra hinder för att beslut nu fattades beträffande Göteborgs-anstalten.

Emellertid har Malmöhus läns landstings hälso- och sjukvårdsberedning i underdånig skrivelse den 12 januari 1943 hemställt, att grunderna för statens bidrag till driften av Lundaanstalten måtte upptagas till omprövning, och därvid föreslagit, att nyssnämnda begränsning av statsbidraget skall upphävas och staten sålunda svara för den del av dagkostnaden vid anstalten, som icke täckes av patienternas avgifter samt de i anstalten deltagande landstingens och städernas bidrag om 2 kronor 50 öre per dag och patient.

Av framställningen, som härjämte närslutes — Bilaga 1 — framgår, att samma skäl, som motivera ett ökat statsbidrag till Göteborgsanstalten föreligga jämväl beträffande Lundaanstalten. Det synes därför knappast rättvist, att statsbidragsgrunderna nu ändras för den ena anstalten men icke för den andra. Lämpligt synes vara, att frågan om ändring av grunderna för det statliga driftbidraget prövas samtidigt för båda anstalterna. Starka skäl föreligga därvid, att samma grunder, som föreslagits beträffande Göteborgsanstalten, fastställas jämväl beträffande Lundaanstalten. Om så sker, torde

en ökning med 45.000 kr. av det i statsverkspropositionen för ändamålet upptagna anslaget bliva nödvändig.

Under åberopande av vad sålunda anförts och med hänvisning till närslutna skrivelse få vi hemställa,

att riksdagen måtte

dels besluta, att de av Kungl. Maj:t föreslagna ändrade grunderna för statens bidrag till driften av centralanstalten för radioterapi i Göteborg skola från och med den 1 januari 1943 tillämpas jämväl beträffande anstalten för radioterapi i Lund,

dels som följd härav till Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi för budgetåret 1943/44 anvisa ett till 345.000 kr. förhöjt förslagsanslag.

Stockholm den 22 januari 1943.

Emil Ahlqvist.

And. Andersson.

Lennart Bondeson.

Axel Leander.

C. P. V. Grånebo.

Ivar Persson.

N. Elowsson.

Rud. Anderberg.

Bilaga 1.

Till Konungen.

1931 års riksdag beslöt med bifall till den av Eders Kungl. Maj:t till riksdagen avlåtna propositionen nr 196 godkänna grunder för fördelning av driftkostnaderna vid en blivande centralanstalt för radioterapi vid kräfte, avsedd att inrättas i anslutning till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund (Lunds lasarett) och med ett verksamhetsområde, som närmast skulle omfatta Malmöhus län (inkl. städerna Malmö och Hälsingborg), Kristianstads, Blekinge, Kalmar, Kronobergs och södra hälften av Hallands län.

Enligt dessa grunder, som innefattas i en efter förhandling mellan styrelsen för Konung Gustaf V:s jubileumsfond (av år 1928) och Malmöhus läns landsting upprättad organisationsplan för radioterapianstalten ifråga, vilken plan jämväl godtagits av de övriga i anstalten deltagande landstingen och icke landstingsstäderna, uppdelas driftkostnaderna i två grupper, avseende den ena kostnaderna för röntgenbehandling och radiumapplikation i anstaltens behandlingsinstitut samt den andra driftkostnaderna i övrigt. Den förra gruppen, behandlingskostnaden, bestrides helt av staten, såvitt angår å anstalten intagna patienter, s. k. klinikpatienter, medan den senare

kostnadsgruppen, här kallad vårdkostnaden, bestrides genom bidrag av den vårdade, landsting resp. icke landstingsstad, som den vårdade tillhör, samt staten.

Vårdkostnaden fördelas sålunda, att vederbörande patient erlägger samma legosängsavgift, som uttages av inomlänspatient vid lasarettets övriga avdelningar, medan landsting resp. icke landstingsstad, som är delägare i anstalten, bidrager med ett belopp av kronor 2: 50 för dag och patient, som äger hemortsrätt inom vederbörande sjukvårdsområde. Slutligen skall statsverket betala den återstående delen av vårdkostnaden, vilken andel dock för närvarande är maximerad till högst 2 kronor 50 öre per vård dag och patient. Den på staten sålunda ankommande delen av vårdkostnaden bestämmes med hänsyn till dagkostnaden vid lasarettet i dess helhet, beräknad på sedvanligt sätt, dock med avdrag för kostnaden för röntgenbehandling och radiumapplikation åt anstaltens klinikpatienter.

Behandlingskostnaden beräknas på grundval av uppskattning av kostnaden för personal (utom läkare), materialåtgång, uppvärmning, nyanskaffning av inventarier samt underhåll, därvid den del av berörda kostnad, som faller på staten, bestämmes efter antalet behandlingar för centralanstaltens klinikpatienter i förhållande till hela antalet behandlingar å behandlingsinstitutet.

Vid tiden för ovannämnda förhandlingar mellan fondstyrelsen och Malmöhus läns landsting samt riksdagens beslut år 1931 voro dagkostnaderna vid Lunds lasarett icke högre än att med tillämpning av ovannämnda grunder anstaltsägaren skulle tillförts full betalning för vårdkostnaden utan att ens behöva göra anspråk på det maximala statliga vårdbidraget av kronor 2: 50 per dag och patient. Enligt en i ovannämnda proposition återgiven beräkning, verkställd av dåvarande docenten, numera professorn L. Edling, uppskattades vid en dagkostnad av kronor 6: 18 per patient för år 1929 det statliga vårdbidraget till 1 krona 93 öre per dag och klinikpatient. Efter viss jämkning i kalkylerna beräknade sedermera departementschefen i propositionen sistnämnda bidrag till omkring 2 kronor 5 öre per underhålls dag.

Emellertid blev på grund av olika omständigheter centralanstaltens inrättande fördröjt, så att densamma icke kunde träda i verksamhet förrän den 1 juli 1941. Under tiden hava dagkostnaderna vid sjukvårdsinrättningarna i riket, Lunds lasarett icke undantaget, högst avsevärt stegrats. Sålunda uppgår dagkostnaden för år 1941 vid sistnämnda lasarett efter avdrag av kostnaden för röntgenbehandling och radiumapplikation i centralanstaltens behandlingsinstitut till kronor 10: 82. Då legosängsavgifterna å allmän sal äro bestämda till 1 krona, å halvskilt rum till kronor 7: 50 och enskilt rum till kronor 11: —, allt per dag, samt statens bidrag maximerats till kronor 2: 50 per dag och patient, återstå kronor 6: 50 per dag och patient att fylla av de i anstalten intresserade landstingen och städerna. Närmare framgår den numera för intressenterna betungande bidragsplikten av nedanstående uträkning:

Lunds lasarett's samtliga driftkostnader år 1941	4.277.091: 34
/. kostnader för röntgenbehandling och radiumapplikation i anstaltens behandlingsinstitut	35.810: 99
	<hr/> 4.241.280: 35

Hela antalet vård dagar vid lasarettet	392.051
Dagkostnad	10,8182
Antal underhållsdagar vid radiologens vårdavdelning	7.668
<i>Utgifter</i> för radiologens vårdavdelning $7.668 \times 10,8182 =$	82.953: 96

Inkomster:

Vårdavgifter: 6.809 dag à 1:—	6.809:—		
662 » » 7: 50	4.965:—		
197 » » 11:—	2.167:—	13.941:—	
Statsbidrag, $7.668 \times 2: 50$		19.170:—	33.111:—
Återstår att fördela på sjukvårdsområdena			49.842: 96
Åtgör per dag			6: 50

Vid sådant förhållande få de i centralanstalten för radioterapi vid kräfta i Lund intresserade landstingen resp. städerna anföra.

Den jämlikt Eders Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1928 tillsatta kommittén yttrade i sitt betänkande och förslag rörande användningen av Konung Gustaf V:s jubileumsfond, att de då inom olika delar av landet befintliga resurserna för radioterapi vid kräfta ej på långt när motsvarade de krav, som funnes, för att denna behandling skulle kunna fullt utnyttjas och bliva tillgänglig för hela landets kräftsjuka, samt att radioterapi vid kräfta endast under särskilda betingelser kunde uppnå full effektivitet. Endast i väl utrustade specialkliniker hade det lyckats att utveckla denna behandlingsmetod, så att resultat uppnåtts, vilka verksamt kompletterade kirurgien och på vissa områden sträckte sig över dess räckvidd. Kommittén uttalade vidare, att på grund av de av kommittén planerade — och sedermera inrättade — centralanstalternas uppgift att stå till tjänst för hela riket och med anledning av de stora kostnader, som krävdes för upprätthållande av deras verksamhet, bidrag för centralanstalternas drift från staten vore synnerligen berättigat. I den ovan omförmälda organisationsplanen intogs därför bestämmelse därom, att staten skulle bestrida den del av dagkostnaden för å centralanstalten intagna patienter, som återstode, sedan patienten erlagt legosängsavgift och vederbörande landsting resp. stad bidragit till dagkostnaden med 2 kronor 50 öre per dag samt behandlingskosten för klinikpatienterna fråndragits.

I propositionen nr 196 till 1931 år riksdag anslöt sig föredragande departementschefen till kommitténs uppfattning ifråga om det berättigade i statsanslag till centralanstaltens drift, i det han uttalade, att staten icke kunde undgå att lämna sin medverkan till bestridande av kostnaderna för driften vid centralanstalterna. Att så skedde, syntes enligt departementschefen också befogat både på grund av den utomordentliga betydelsen av kräftsjuksdomarnas effektiva bekämpande och med hänsyn till de avsevärda kostnader, som vore förbundna med denna vård. För statens medverkan talade därjämte det förhållandet, att staten på flera andra områden bidroge till driftkostnaderna för sjukvårdsanstalter, som vore avsedda för hela riket eller större delar därav. Vidare framhöll departementschefen, att statens driftbidrag — som vid andra slag av sjukvårdsanstalter, där dylikt bidrag förekomme, plögade utgå med visst på förhand bestämt belopp per underhållsdag — enligt förevarande organisationsplan komme att växla med lasarettets dagkostnader. Han fann sig likväl på grund av före-

liggande särskilda förhållanden böra i huvudsak biträda förslaget i denna del, varigenom, då riksdagen sedermera godkände propositionens innehåll, staten torde få anses principiellt hava åtagit sig att svara för hela den kostnad, som kommer att för täckning återstå, sedan ovannämnda prestationer av den vårdade samt vederbörande landsting resp. stad utgått.

Emellertid föreslog departementschefen i dåvarande läge till förhindrande av att statens driftbidrag, exempelvis i händelse av sjunkande penningvärde och därmed följande dyrtid, komme att automatiskt stiga till alltför höga belopp, att bidraget borde maximeras till 2 kronor 50 öre per dag och patient, men underströk samtidigt, att en dylik maximiregel närmast torde hava betydelse såsom innebärande en anledning att i händelse av större förändringar i dagkostnaden upptaga underhandlingar om ändrad överenskommelse mellan staten och lasarettets ägare. Detta blev även riksdagens beslut.

I sitt härefter år 1934 avgivna betänkande angående den slutna kroppsjukvården i riket uttalade statens sjukvårdskommitté, att det syntes kommittén, som om för ett överflyttande till staten av blivande landstingsbidrag till de planerade centralanstalterna för radioterapi vid kräfta i stort sett talade enahanda skäl som beträffande landstingsbidragen till kustsanatorier och vanförestalter. Det vore även här fråga om en starkt centraliserad vård, för vars administration — med vissa undantag — landstingens resp. icke landstingsstädernas medverkan icke vore påkallad eller ens lämpad, medan en överflyttning av berörda landstingsbidrag till staten skulle vara ägnad att i icke ringa mån verka skatteutjämnande. Kommittén förordade därför en dylik kostnadsöverflyttning och förutsatte att lämpliga *maximibelopp* för legosängsavgifterna fastställdes i samband med de ökade statsbidragen.

I propositionen nr 206 till 1936 års riksdag angående ändrade grunder för statsbidrag till vissa grenar av den slutna sjukvården m. m. förordade föredragande departementschefen i frågan beträffande i vilken omfattning sjukvårdskommitténs sjukvårdsplan då borde upptagas till prövning, att till behandling i första hand skulle upptagas kommitténs förslag rörande vården av kirurgiskt tuberkulösa, vården av vanföra samt vården av hereditärsfilitiska barn, medan flertalet övriga grenar av den för stark centralisation lämpade vården — sålunda bland annat radioterapi — ansågos erfordra viss ytterligare utredning, innan definitiva förslag kunde framläggas.

Av det ovan återgivna torde framgå, att statsverket påtagit sig ersättningsplikt för den del av dagkostnaden vid centralanstalterna, som återstår, sedan legosängsavgiften och de särskilda landstingsbidragen avdragits, och att maximeringen närmast åsyftat en gränsdragning vid då rådande mera stabila penningvärde. Det förtjänar påpekas, att frågan om avlyftande även av landstingsbidragen dryftats och föreslagits av sjukvårdskommittén samt ej heller i princip rönt motstånd från statens sida. Möjligen kan anledningen till att förslag i sistnämnda avseende icke förelades riksdagen vara att söka i det förhållandet, att vid tiden för sistnämnda propositions avlättande till riksdagen centralanstalterna ännu icke trätt i verksamhet.

Även om de i centralanstalten i Lund intresserade landstingen och städerna icke nu anse sig böra påkalla omprövning av frågan om statens skyldighet att helt svara för kostnaderna för driften av denna anstalt och sålunda ej heller nu vilja påfordra en överflyttning till staten av landstingens resp. städernas till kronor 2: 50 per dag och patient fastställda bidrag till

anstaltens drift, anse de likväl, att sjukvårdskommitténs och departementschefens uttalanden innebära ett starkt stöd för riktigheten av den principiella tolkning av statsmakternas beslut av år 1931, enligt vilken staten ansetts böra svara för kostnaderna för driften av här ifrågakvarande anstalt, och att således ovannämnda fråga, så snart förhållandena det medgiva, bör upptagas till omprövning. Emellertid anse de, att numera sådana omständigheter inträffat, som påkalla upptagande av frågan om utökning av nu utgående statsbidrag till centralanstalten i Lund. Dyrtiden har, som förut visats, medfört en högst betydande stegring av anspråken på landstingens resp. städernas ekonomiska insatser för ifrågakvarande i princip riksbetodade anstalts drift.

Då, såsom ovan nämnts, dagkostnaden vid Lunds lasarett under år 1941 uppgått till kronor 10: 82, överstiger sålunda landstingens resp. städernas bidrag till bestridande av vårdkostnaden vid anstalten med kronor 4: — det bidrag, om kronor 2: 50, som enligt grunderna för driftskostnadernas fördelning förutsattes skola gäldas av intressenterna. Dagkostnaden vid lasarettet har beräknats — efter avdrag av den beräknade kostnaden för röntgenbehandling och radiumapplikation i centralanstaltens behandlingsinstitut — för år 1942 till kronor 11: 00 samt för år 1943 till kronor 11: 72, i följd varav en ytterligare stegring av intressenternas bidrag är att förvänta. Med anledning härav finna intressenterna det vara av billighetssskäl påkallat, att de av 1931 års riksdag fastställda grunderna för driftkostnadernas fördelning ändras därhän, att staten, såsom ursprungligen förutsattes, skall svara för den del av dagkostnaden, som icke täckes av patientavgifterna samt intressenternas bidrag, kronor 2: 50 per dag och patient, samt att en dylik ändring av bidragsgrunderna bör få retroaktiv verkan från den 1 juli 1941, då centralanstalten trädde i verksamhet.

Under hänvisning till vad sålunda anförts, får Malmöhus läns landstings hälso- och sjukvårdsberedning å de i centralanstalten för radioterapi vid kræfta i Lund deltagande landstingens och städernas vägnar härmed i underdånighet anhålla,

att Eders Kungl. Maj:t i proposition till riksdagen ville föreslå dels en sådan ändring av de av 1931 års riksdag fastställda grunderna för fördelning av driftkostnaderna vid centralanstalten för radioterapi vid kræfta i Lund, att staten skall svara för den del av dagkostnaden vid anstalten, som icke täckes av patienternas avgifter samt de i anstalten deltagande landstingens och städernas bidrag om kronor 2: 50 per dag och patient, och dels att nämnda ändring av bidragsgrunderna må erhålla retroaktiv verkan från och med den 1 juli 1941.

Malmö den 12 januari 1943.

Underdånigst

På Malmöhus läns landstings hälso-
och sjukvårdsberednings vägnar:

Torsten Andréé.

/ Walter Merwün.